

Riigitudengite hulk kahaneb

Riigitellimuse kehtestamise ja konkurentsi tõttu haridusturul võtab Tartu Ülikooli õigusteaduskond tänava vastu poole vähem üliõpilasi kui eelmisel aastal. Majandustudengite arvu vähendavad nii Tartu Ülikool kui ka Tallinna Tehnikaülikool.

Järgmisest õppeaastast kavatakse avalik-õiguslikke ülikoole rahastada riigitellimuse põhimõttel. See tähendab, et riik katab vaid kindla arvu üliõpilaste õppekulud. Praegu töötatakse välja riikliku koolitustellimuse seaduse eelnõu, mille kohaselt lasub riigi kulul kõrghariduse saanud inimesel pärast ülikooli lõpetamist kohustus töötada riigi määratud kohal poolteisekordse õppeaja ulatuses.

Kuigi koolitustellimuse põhimõtted on alles seaduseprojekti tasemel, on ülikoolidel juba enam-vähem kindlalt teada, kui palju õppekohti riik neilt tänava tellib. Juba on ka erialasid, mille rahastamisest riik üldse loobub, näiteks meediaõpetus Tallinna Pedagoogikaülikoolis.

Maksujõulised tudengid täidavad kohad

Tartu Ülikooli õigusteaduskonna dekaani Peep Pruksi sõnul taotles õigusteaduskonna nõukogu ise haridusministeeriumilt riigitellimuse vähenemist. Kui 1995. aastal asus õigusteaduskonda riigi raha eest õppima 150 ja mullu 120 tudengit, siis sel aastal on plaanis vastu võtta 60 tudengit.

"Teaduskond vaatas oma võimalused üle. Eesti riigil on raha 60 õigustudengi koolitamiseks," kinnitab Pruks. "Me ei saa igal aastal ähvardada väljasuremisega, lootes, et selle peale antakse jälle natuke raha juurde."

Pruks ei ole nõus ministeeriumis nähtavasti võimust võtva seisukohaga, et nii tasuvad alad nagu juura ja majandus leiavad endale üliõpilasi niikui-nii. "Mingil juhul ei tohiks lubada, et ükskord pääsebki õigusteadust õppima ainult maksujõuline seltskond," rõhutab Pruks.

Pruksi sõnul arutab teaduskonna nõukogu märtsis, pärast ülikooli eelarve vastuvõtmist, kui palju nad võtavad õppima lepingulisi üliõpilasi. "Seda

Riikliku koolitustellimuse jõustudes peab ülikooli pürgija kaaluma, kelle raha eest õppida.

RAIGO PAJULA

võib igal juhul öelda, et me võtame tasulisi tudengeid vastu nii palju, kui õpetada suudame. Me ei soovi oma elu võimalikult kergeks teha."

Majandusteaduskonna dekaan Jüri Sepp soovust väidab, et haridusministeerium vähendas riigi tellimust 165 kohalt 125-ni vastu teaduskonna tahtmist. Sepa sõnul taotles teaduskond isegi vastuvõtu suurendamist. Majandusteaduskonna dekaani hinnangul ei tohiks majandus- ja õigushariduse rahastamise probleeme päris ühte patta panna. "Kui õigusteaduses pole tugevat traditsiooni eristada akadeemilist ja rakenduslikku õpet, siis majanduses on need kaks suunda kogu maailmas väga selgelt välja kujunenud," leiab Sepp.

Dekaani hinnangul oleks majandusvaldkonnas otstarbekas jätta rakendus- ja kõrgharidus eraturule ja akadeemiline

majandusharidus riigi hooleks. "Erafinantseerijad peaksid olema ja ongi huvitatud rohkem rakenduslikust majandusharidusest," nendib Sepp.

Alates möödunud kevadest on ka avalik-õiguslikel ülikoolidel lubatud luua tasulisi õppekohti. Seega, kui riiklik tellimus õppevaldkonniti ka väheneb või hoopis kaob, ei vähene siiski üliõpilaste arv. See võib koguni suurenedagi. Tasulisi õppekohti on avanud nii Tallinna Tehnikaülikool kui Pedagoogikaülikool. Viimases maksavad oma hariduse ise kinni veerand tudengitest.

Tallinna Tehnikaülikooli rektori Olev Aarna hinnangul on tänava üldse ennatlik rääkida riikliku koolitustellimuse rakendamisest. Ta leiab, et sel kevadel on siiski tegemist lihtsalt riigi määratud vastuvõtuarvudega nagu vanasti.

Aarna sõnul on väga raske prognoosida, kuidas mõjutab kõrghariduse riikliku tellimuse kehtestamine sisseastujate käitumist. "Mustema stsenaariumi korral võib sundsuunamine kaasa tuua selle, et mõnda õppevaldkonda lihtsalt ei tulda enam õppima," oletab Aarna, lisades, et ei karda siiski oma ülikooli pürgijate olulist vähenemist.

Hariduse hinnaks sunnismaisus

Tallinna Pedagoogikaülikooli akadeemiline prorektor Aleksander Monakov hindab üleminekut riikliku koolitustellimuse süsteemile üldkõikuvotes positiivseks sammuks Eesti hariduselus, kuigi tõdeb, et seaduseelnõus on ka kitsaskohti. Monakovil on eriti kahju, et pärast Pedagoogikaülikooli vaevast üleminekut ainesüsteemile,

mis võimaldab üliõpilasel koostada endale ise tunniplaani ja valida ka kõrvaleriala, sunnib riikliku koolitustellimuse kehtestamine tagasi minema kursusesüsteemile.

Tänavukevadise keskkoolilõpetaja seisukohalt on olukord kõrghariduse finantseerimises siiski veel väga segane. Kui riikliku koolitustellimuse seadust ei jõuta vastu võtta, pole tudengikandidaatidel vaja sundsuunamist veel karta, oletab Monakov. Kui eelnõu aga seaduse jõu saab, tuleb ülikooli pürgijal varakult mõelda, kuidas oma õpinguid finantseerida: kas kandideerida riiklikele õppekohtadele ja siduda ennast kuueks aastaks riigiametiga või otsida endale rahastaja ja valida tasuline õpe.

KAIRE KROOS
ANU JÕESAAR